

Sosialidemokraattinen valtuustoryhmä, pj. Eliisa Haimakka

Talousarvio 2026 ja sopeuttamisohjelma 2.0

Sopeutusohjelma 2.0 ja pöytäkirjamerkinnoissa käsiteltävä talousarvio 2026 on käsitelty tässä samassa puheessa, joten pyydän lisäämään puheen liitteeksi pöytäkirjamerkintöihin.

Äskeiseen viitaten Talousarvio 2026 ja sopeuttamisohjelma 2.0 kulkevat käsi kädessä. Kuntatalouden toimintaympäristö on haasteellinen, eikä Laukaa ole talousongelmiensa kanssa yksin. Nykytilanteeseen on monta syytä, joista moniin meillä ei ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa, ne ovat tulleet annettuna, mutta pyytämättä ja välillä jopa yllättäen.

Sote-uudistuksen minususmerkkinen vaikutus valtionosuuksiin on Laukaan osalta yli 400 € per asukas, kun valtakunnallisesti se on keskimäärin 80 €. Työllisyysalueuudistus siirsi työllisyyden hoidon kuntien vastuulle ja valitettavasti aliresursoituna. Samaan aikaan työllisyystilanne on heikentynyt ja se vaikuttaa kunnan maksamiin sakkomaksuihin, sekä yhtä lailla saataviin verotuloihin. Miinuslista ei ikävä kyllä lopu tähän, mainitaan vielä tehdyt koulu- ja päiväkotinvestoinnit, nousseet korkokulut, valtionosuusrahoituksen leikkaukset viime kevään budjetissa ja sitten on vielä se Hirviareena.

Talouden tasapainottaminen aloitettiin jo vuonna 2023, mutta tuolloin tehdyt toimenpiteet eivät ole toteutuneet suunnitelmien mukaan. Näin jälkiviisaana voi kysyä, olimmeko tuolloin liian optimistisia tai varovaisia toimenpiteiden suhteen. Nyt meillä ei ole enää sitä vaihtoehtoa, jos haluamme kattaa alijäämät kuntalain puitteissa vuoden 2029 loppuun mennessä ja olla jatkossakin itsenäinen kunta. Veroprosenttia korottamalla ei taloutta voida enää paikata, joten on otettava käyttöön toisenlainen keinovalikoima.

Toimintaa ja prosesseja on läpikäyty tarkasti ja pieniltäkään tuntuja säästökohteita ei ole unohdettu. Yhteistoimintaneuvottelujen tuloksena henkilöstöä on irtisanottu ja työtehtäviä uudelleenjärjestelty. On selvää, että säästöt näkyvät konkreettisesti kuntalaisten palveluissa. Se näkyy myös työntekijöiden arjessa. Työtä tehdään pienemmällä porukalla, joten on tärkeää pitää huolta henkilöstön työssäjaksamisesta. Kenenkään työkuorma ei saa olla kohtuuton ja tarvittaessa tulee tehdä korjausliikkeitä, jos tilanne niin vaatii. Kuntalan väistötiloista luopuminen ja uusien työskentelytilojen käyttöönotto tulee tehdä mahdollisuuksien mukaan henkilöstöä kuunnellen. Työrauhan antaminen ja luottamus viranhaltijoiden tekemiseen on ensiarvoisen tärkeää.

Elinvoimaan on laitettava panostuksia talouden tilanteesta huolimatta. Investointeja tulee tehdä kuitenkin maltillisesti ja tarkkaan harkiten. Maanhankinnan investointien suunnittelutavan muutos on kannatettava. Ruokapalvelukeskushankkeen aloittaminen on viivästynyt valituksien vuoksi, mutta toivottavasti rakentaminen päästään aloittamaan tulevana vuonna ja saamme toimivat, nykyaikaiset ja sisäilmaltaan terveet tilat, joissa on hyvä työskennellä.

Työtä uusien yritysten saamiseksi on tehtävä aktiivisesti, unohtamatta jo olemassa olevia toimijoita. Kannustamme tekemään yhteistyötä myös yli kuntarajojen. Tarvitsemme lisää työpaikkoja, koulutettua ja osaavaa työvoimaa sekä tiivistä yhteistyötä työllisyysalueen kanssa. Ryhmämme näkee tärkeänä lukiokoulutuksen säilymisen Laukaassa sekä ammatillisen koulutuksen kehittämisen, jotta kuntamme nuoret voivat jatkaa toisen asteen opinnoissa kotikunnassaan.

Palvelujen tasoa tulee tarkastella, kun talous on saatu plussalle. Varsinkin lapsiin ja nuoriin kohdistuvat säästöt ovat vaikeita ja ikäviä, joten nyt päätettävät sopeutustoimenpiteet eivät ole näkemyksemme mukaan lopullisesti kiveen hakattuja. Henkilöstöetuja ollaan myös leikkaamassa ja niitäkin pitää tarkastella taloustilanteen parannuttua. Kunnan tehtävänä on tarjota kuntalaisille palveluja. Osa palveluista on lakisääteisiä ja ne meidän on turvattava taloustilanteesta huolimatta.

Vaikeina aikoina yhdessä tekemisen merkitys korostuu. Satavuon koulun oppilaskunnan hallitus ja Ketut eli Kestävän tulevaisuuden tekijät ovat lähestyneet päättäjiä kirjeellä. Kirjastoauto on tärkeä palvelu kyläkoulujen oppilaille, ja huoli siitä luopumisesta on saanut oppilaat toimimaan. Heidän ehdotuksenaan on Pop up kirjasto, joka korvaisi osaltaan kirjastoautosta luopumista. Onko tällainen toiminta mahdollista nykyisten resurssien puitteissa kaikille kyläkouluille, joissa kirjastoauto on poikennut? Esitämme, että asiasta tehdään selvitys. Tiedämme, että nykyisten resurssien puitteissa materiaalien ja tarvikkeiden hankinta kouluille on kaikkineen minimissään. Vanhempain yhdistysten organisoimana oppilaskuntien kanssa yhteistyössä kouluille voitaisiin lahjoituksina vastaanottaa esimerkiksi käsityötarvikkeita ja välituntivälineitä. Tämä tukisi myös jo olemassa olevaa Keke agenttien eli kestävän kehityksen eteen tehtävää työtä kouluilla.

Lopuksi strategian mukaisesti positiivisesta, palvelen, pidemmälle. Tämä on hyvä muistaa jokapäiväisessä tekemisessä, niin luottamushenkilöiden kuin henkilöstönkin.